

Újabb nagylepke adatok Barcs környékéről (Lepidoptera)

¹ MALGAY VIKTOR & ² SÁFIÁN SZABOLCS

¹Dráva Völgye Középiskola Barcs, Latinca Sándor u. 13., Hungary, e-mail: vmalgay@t-online.hu

²Szalkay József Magyar Lepkészeti Egyesület, Nyugat-Magyarországi Területi Csoport
H-9400 Sopron, Templom u. 4., Hungary, e-mail: lepkeved@yahoo.co.uk

MALGAY, V. & SÁFIÁN, SZ.: *New Macrolepidoptera records from Barcs and its surroundings (West Hungary).*

Abstract: Barcs and its surroundings is one of the best researched area in terms of Lepidoptera. From a relatively small area 703 Macrolepidoptera species are positively recorded so far. This paper contributes to the Macrolepidopterous fauna of Barcs and its surroundings with records of twelve species of which four are new to the area. With four figures.

Keywords: Macrolepidoptera, new records, Barcs

Bevezetés

Lepkefaunisztikai szempontból a Barcs és környéke a Barcsi Borókás (régőbbi nevén Barcsi-ősborókás) kutatási program révén hazánk egyik legkutatottabb területének mondható. UHERKOVICH (1978a, 1981, 1983) közleményei a létező legteljesebb képet adták a nagylepkefaunáról, 703 fajt kimutatva a borókás mozaikos élőhelyeiről. Az 1990-es évek második felétől kezdve ismét rendszeres kutatások folytak a barcsi Dráva Völgye Középiskola lepkész szakkör keretén belül, illetve Ábrahám Levente és Sáfian Szabolcs kutatók közreműködésével. Az ebben az időszakban előkerült újabb fajokat és további adatokat a kutatók közleményben publikálták (ÁBRAHÁM és UHERKOVICH 1998, SÁFIÁN és MALGAY 2004). Jelen munka 4 további nagylepke faj előfordulását tárgyalja, amelyek 2004–2007 között kerültek elő Barcs és környéke területére újként, illetve további ritka és természetvédelmi jelentőségű fajok adatait is közli (1–4. ábra).

Anyag és módszer

Az alkalmazott vizsgálati módszerek megegyeznek SÁFIÁN és MALGAY (2004) közleményében ismertetett módszerekkel. A lelőhelyek rövidítése és földrajzi koordinátái a következők:

Barcs, Dráva part – 45°56'38.87"N, 17°28'21.95"E

Barcs, Ó-Dráva – 45°57'43.80"N, 17°23'29.61"E

Darány, 9-es halastó – 45°58'30.63"N, 17°32'14.87"E

Középrigóc, kastélypark – 45°58'35.46"N,

17°31'14.85"E

Darány, Kuti órház – 45°58'50.87"N, 17°33'29.77"E

Középrigóc, kastélypark fénycsapda – 45°58'41.96"N,

17°30'59.92"E

A fajok névjegyzéke és rendszere VARGA et al. (2005) munkáját követi.

Eredmények

Újonnan kimutatott fajok Barcs környékén

Lemonia dumi (Linnaeus, 1761)

Középrigóc, kastélypark; 2004. X. 28. leg.: Malgay V., Szűcs R.

Üde, félnedves-nedves rétek, vizenyős lápterületek, és ezek szegélyeinek karakterfaja. Egyetlen Barcs környéki példánya fényre repült, de az október második felében rajzó faj hímjei a nappali órákban is aktívak (VOJNITS et al. 1991).

Thecla betulae (Linnaeus, 1758)

Barcs, Dráva part; 2006. VIII. 18. leg.: Sáfian Sz., Malgay V.

A Magyar-középhegység egyes területein gyakori faj Somogy megyében igen ritka, Nattán kaposvári példányán kívül (ÁBRAHÁM 1990) csak RÉZBÁNYAI (1972) által publikált adata ismert. A Dráva hullámerének magaskórós növényzetéből került elő egy kopott nőstény példány.

Tephronia sepiaria (Hufnagel, 1767)

Középrigóc, kastélypark; 2007. VIII. 02. leg.: Sáfian Sz., Malgay V.

Széles elterjedésű, de ritka araszolófajunk, amely nedvesebb természetközeli állapotú erdőkben fordul elő, hernyója holt fán élő zuzmókon táplálkozik (VOJNITS 1980) Somogy megyéből igen kevés adata ismert, ÁBRAHÁM (1990), ÁBRAHÁM és UHERKOVICH (1994) Kaposvár mellől a Nattán gyűjtemény adata alapján említik. Barcshoz közeli előfordulása ismert Komlósdról (UHERKOVICH és ÁBRAHÁM 1995), ahol kiterjedt ártéri tölgy-köris-szil ligeterdők találhatók.

Heliothis nubigera Herrich-Schäffer, 1851

Középrigóc, kastélypark; 2006. VII. 15. Malgay V.

Hazánkban ritka vándorfaj, amelynek a TTM Állattárában is csak néhány példány található (Ronkay szóbeli közlés). A Középrigóci kastélyparkból került elő egyetlen példány. Somogy megyében időről-időre felbukkan vándorlásai alkalmával, ÁBRAHÁM és UHERKOVICH (1998) a Dráva mellől több előfordulását említik, a Dél-Dunántúlon csak néhány további előfordulása ismert (UHERKOVICH 1987, UHERKOVICH és ÁBRAHÁM 1992).

Ritka fajok újabb adatai:***Satyrium ilicis* (Esper, 1779)**

Darány, Kuti őrház; 2004. VI. 21. leg.: Sáfián Sz., Malgay V., Ábrahám L.

Száraz tölgyesek karakterfaja, a Dráva mentén több helyről előkerült (UHERKOVICH és ÁBRAHÁM 1995, ÁBRAHÁM és UHERKOVICH 1998), a Barcsi borókásból is ismert (UHERKOVICH 1978a). A Barcsi borókás területén egy újabb példány került elő. Védett faj, példányainak pénzben kifejezett értéke: 2.000 Ft.

***Archiearis puella* (Esper, 1787)**

Barcs, Ó-Dráva; 2007. III. 11. leg.: Sáfián Sz., Horváth Á. Kora tavaszi, nappal repülő faj, amely alföldi fehér- és szürkenyárasokban gyakori is lehet, máshol azonban igen ritkán kerül szem elé. Somogy megyében csak a Zselicből és a Dráva mellől került elő (ÁBRAHÁM és UHERKOVICH 1994, 1998) illetve KOVÁCS (1953) jelzi Kaposvárról, a példány valószínűleg a Nattán gyűjteményben található (ÁBRAHÁM 1990). Az Ó-Dráva menti idős fehérynáron kisebb állománya élhet, a kutatók során eddig két példány került elő. Védett faj, példányainak pénzben kifejezett értéke: 2.000 Ft.

***Rhodometra sacraria* (Linnaeus, 1767)**

Középrigóc, kastélypark; 2007. VIII. 13. leg.: Malgay V., Középrigóc, kastélypark; 2007. VIII. 24. leg.: Malgay V. Hazánkban alkalmi vándorként megjelenő lepke, amely a Dél-Dunántúlon kisebb-nagyobb rendszerességgel felbukkan (UHERKOVICH 1978b, 1979, ÁBRAHÁM 1992a, 1992b, UHERKOVICH és ÁBRAHÁM 1992).

***Polypogon gryphalis* (Herrich-Schäffer, 1851)**

Középrigóc, kastélypark; 2007. VIII. 2. leg.: Malgay V., Sáfián Sz., Darány, 9-es halastó; 2006.VIII.17. leg.: Sáfián Sz., Malgay V., Selyem J.

Hazánkban legtöbb adata a Dél-Dunántúlon láperdőkből, egyéb nedves élőhelyekről ismert, de itt is igen ritka (ÁBRAHÁM és UHERKOVICH 2001, ÁBRAHÁM 2003, UHERKOVICH és ÁBRAHÁM 2007). A SÁFIÁN és MALGAY (2004) által publikált adata óta csak kettő további példány került elő.

***Deltote uncula* (Clerck, 1759)**

Középrigóc, kastélypark fénycsapda; 2006. VI. 24. leg.: Malgay V., Középrigóc, kastélypark; 2006. VII. 21. leg.: Malgay V., Középrigóc, kastélypark; 2006. VII. 22. leg.: Malgay V., Középrigóc, kastélypark; 2007. VIII. 7. leg.: Malgay V.

Láperdők, láprétek ritka bagolylepkéje, amely a Dél-Dunántúlon többfelé előfordul (ÁBRAHÁM és UHERKOVICH 1998). BARANYI et al. (2004) hasonló élőhelyekről a Nyírségből jelzik. Kevés barcsi adata ismert.

***Lithophane socia* (Hufnagel, 1766)**

Középrigóc, kastélypark 2004. IV. 03. leg.: Sáfián Sz., Malgay V.

Dél-Dunántúlról a fajnak csak néhány előfordulása ismert (ÁBRAHÁM és UHERKOVICH 1994, 1998), UHERKOVICH (1978a, 1981) megtalálta a Barcsi Borókás területén is. Barcs környékéről azóta egyetlen, csalétken fogott példány került elő.

***Diachrysia nadeja* (Oberthür, 1880)**

Középrigóc, kastélypark; 2007. VIII. 14. leg.: Malgay V.

Első hazai adatait VARGA (1981) ismertette a Barcsi Borókás területéről további adatokkal együtt: Fonyódliget, Sellye, Felsőszentmárton. Azóta is igen kevés adata került publikálásra, a Dél-Dunántúlon csak Béda-Karapanca mellől (UHERKOVICH és ÁBRAHÁM 1992), Gemenc (UHERKOVICH 1993), a Zselicből: Lipótfá (leg.: Ábrahám) és a Villányi-hegységből (ÁBRAHÁM és UHERKOVICH 2000) ismert. UHERKOVICH (1984) dél-dunántúli megjelenését jelenkori terjedésnek tulajdonította, amit sajnos újabb adatok nem támasztottak alá.

***Trichoplusia ni* (Hübner, 1803)**

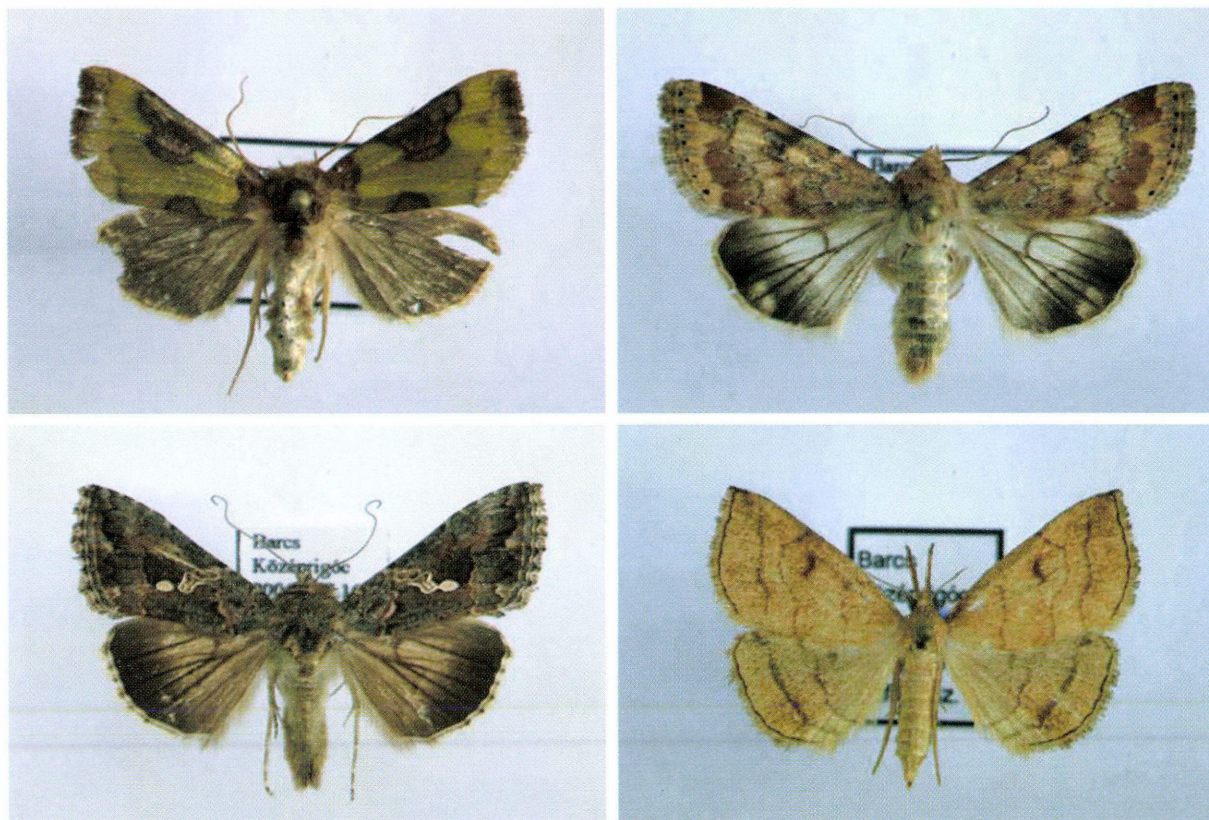
Középrigóc, kastélypark; 2006. VIII. 16. leg.: Malgay V., Sáfián Sz. (2 példány), Darány, 9-es halastó; 2006. VIII. 17. leg.: Sáfián Sz., Malgay V., Selyem J.

Hazánkban ritka alkalmi vándorfaj, első Somogy megyei előfordulása is nemrégén vált ismertté (ÁBRAHÁM és UHERKOVICH 2001, SÁFIÁN és MALGAY 2004). 2006-ban azonban több példány is előkerült a középrigóci kastélyparkból és a 9-es halastó vasút felé eső gátjáról.

Köszönetnyilvánítás

Köszönjük Ronkay Lászlónak és Varga Zoltánnak, hogy adataikkal és tanácsaikkal segítették a munkánkat, köszönet illeti a Dráva Völgye Középiskola vezetői testületét a lepkész szakkörnek nyújtott támogatásért, továbbá Ábrahám Leventét, aki folyamatos szervezőmunkájával nagyban hozzájárul a Dél-Dunántúli Régió lepkészeti eredményeinek közléséhez.

Köszönet illeti Selyem Józsefet a fotóanyag elkészítéséért.

1. ábra:

A *Diachrysis nadeja* (balra fent) igen ritka illír elem a magyar faunában, a *Trichoplusia ni* (balra lent) és a *Heliothis nubigera* (jobbra fent) alkalmi vándorok a Mediterráneum felől, a *Polypogon gryphalis* (jobbra lent) pedig egy igen ritka mocsárerdei faj.

Irodalom

- ÁBRAHÁM L. 1990: Nattán Miklós nagylepke-gyűjteménye (Lepidoptera) a pécsi Janus Pannonius Múzeumban. – A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve 34: 63–71.
- ÁBRAHÁM L. 1992a: Boronka-melléki Tájvédelmi Körzet nagylepke faunájának természetvédelmi feltárása I. – Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat 7: 241–271.
- ÁBRAHÁM L. 1992b: A Zselici Tájvédelmi Körzet Macrolepidoptera faunájának ismeretéhez (Lepidoptera). – Somogyi Múzeumok Közleményei 9: 293–306.
- ÁBRAHÁM L. 2003: A Létrányi Puszta Természetvédelmi Terület nagylepke (Lepidoptera) faunájának vizsgálata. – Natura Somogyiensis 5: 241–254.
- ÁBRAHÁM L. & UHERKOVICH Á. 1994: A Zselic nagylepkéi (Lepidoptera) I. Bevezetés és faunisztikai alapvetés. – A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve 38: 47–59.
- ÁBRAHÁM L. & UHERKOVICH Á. 1998: A Dráva mente nagylepke faunája és jellegzetes élőhelyei (Lepidoptera). – Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat 9: 359–385.
- ÁBRAHÁM L. & UHERKOVICH Á. 2000: A nagylepke (Lepidoptera) fauna kutatásának eddigi eredményei a Villányi-hegységben. – Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat 10: 309–339.
- ÁBRAHÁM L. & UHERKOVICH Á. 2001: Somogy nagylepke faunájának katalógusa (Lepidoptera: Macrolepidoptera). – Natura Somogyiensis 1: 329–374.
- BARANYI T., KOROMPAI T., JÓZSA Á. Cs. & BERTALAN L. 2004: Adatok a Tiszántúl és a Tisza-mente Lepidoptera-faunájának ismeretéhez (Lepidoptera). – A Puszta 1/21: 21–134.
- KOVÁCS L. 1953: A magyarországi nagylepkék és elterjedésük. – Folia Entomologica Hungarica 6: 76–164.
- RÉZBÁNYAI L. 1972: Vizsgálatok a Balaton délkeleti (Balatonszabadi-Zamárdi) partvidékének nagylepkefaunáján (Lep.). – Folia Entomologica Hungarica 25: 229–252.
- SÁFIÁN SZ. & MALGAY V. 2004: Újabb előfordulási adatok Somogy megye nagylepke fauna ismeretéhez (Lepidoptera: Macrolepidoptera). – Somogyi Múzeumok Közleményei 16: 369–384.
- UHERKOVICH Á. 1978a: A Barcsi Ősborókás nagylepkefaunája I. (Lepidoptera). – Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat 1: 93–125.
- UHERKOVICH Á. 1978b: Komlósd környékének nagylepkefaunája (Macrolepidoptera). – A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve 22: 73–87.
- UHERKOVICH Á. 1979: Vándorlepke-megfigyelések a Dél-Dunántúlon, 1966-1977 (Lepidoptera). – A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve 23: 51–70.
- UHERKOVICH Á. 1981: A Barcsi Ősborókás nagylepkefaunája II. (Lepidoptera). – Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat 2: 89–125.
- UHERKOVICH Á. 1983: A Barcsi Ősborókás nagylepkefaunája III. (Lepidoptera). – Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat 3: 55–72.
- UHERKOVICH Á. 1984: Jelenkori terjedési jelenségek dél-dunántúli nagylepkéknél (Lepidoptera). – Állattani Közlemények 71: 165–176.
- UHERKOVICH Á. 1987: További lepkészeti adatok a Nyugat-Mecsekből. – Janus Pannonius Múzeum Évkönyve 30/31: 23–32.
- UHERKOVICH Á. 1993: Kvantitatív vizsgálatok a Gemenci Tájvédelmi Körzet nagylepke (Lepidoptera) faunáján. – A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve 37 (1992): 33–43.
- UHERKOVICH Á. & ÁBRAHÁM L. 1992: A Béda-Karapancsa Tájvédelmi Körzet nagylepkefaunája (Lepidoptera). – Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat 6: 165–177.
- UHERKOVICH Á. & ÁBRAHÁM L. 1995: A nagylepke (Lepidoptera: Macrolepidoptera) kutatások faunisztikai eredményei a Dráva mentén. – Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat 8: 139–159.
- UHERKOVICH Á. & ÁBRAHÁM L. 2007: A keleti lápibagolylepke. – *Arytrura musculus* (Ménétriés, 1859)(Lepidoptera: Noctuidae) előfordulása a Zselicben – Natura Somogyiensis 10: 361–363.
- VARGA Z. 1981: *Diachrysia nadeja* (Oberthur, 1880) – a hazai fauna új tagja Lepidoptera: Noctuidae). – Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat 2: 127–131.
- VARGA Z., RONKAY L., BÁLINT Zs. & LÁSZLÓ M. Gy., PEREGOVITS L. 2005: Checklist of the Fauna of Hungary. Volume 3. Macrolepidoptera. – Hungarian Natural History Museum, Budapest pp. 108.
- VOJNITS A. 1980: Araszolólepkék I. – Geometridae I. Magyarország Állatvilága. – Fauna Hungariae XVI. (8.) Akadémiai Kiadó, Budapest pp. 157.
- VOJNITS A., UHERKOVICH Á., RONKAY L. & PEREGOVITS L. 1991: Medvelepkék, szenderek és szövőlepkék. – Arctiidae, Sphingidae et Bombyces. Magyarország Állatvilága, XVI. (10.). – Akadémiai Kiadó, Budapest pp. 243.